

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ
МИНИСТРЛІГІ ДІН ІСТЕРІ КОМИТЕТІНІҢ
«ДІН МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ
ТАЛДАУ ОРТАЛЫҒЫ» РММ**

**МЕКТЕП ФОРМАСЫНДАҒЫ ДІНИ АТРИБУТИКАҒА ҚАТЫСТЫ
СҰРАҚ-ЖАУАПТАР**

**ВОПРОСЫ И ОТВЕТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕЛИГИОЗНОЙ
АТРИБУТИКИ В ШКОЛЬНОЙ ФОРМЕ**

Астана – 2016

УДК
ББК
Д

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Дін істері комитетінің «Дін мәселелері жөніндегі ғылыми-зерттеу және талдау орталығының» РММ Ғылыми-сараптамалық кеңесі ұсынды

Мектеп формасындағы діни атрибутикаға қатысты сұрақ-жауаптар // Вопросы и ответы относительно религиозной атрибутики в школьной форме. Қазақ және орыс тілдерінде. Құраст. А.Әбдірәсілқызы. Орысшаға аударған С.Мадиева. – Астана: Дін мәселелері жөніндегі ғылыми-зерттеу және талдау орталығы, 2016. – 17 б.

УДК
ББК

© «Дін мәселелері жөніндегі ғылыми-зерттеу және талдау орталығының» РММ, 2016

МАЗМҰНЫ

МЕКТЕП ФОРМАСЫНДАҒЫ ДІНИ АТРИБУТИКАҒА ҚАТЫСТЫ СҰРАҚ-ЖАУАПТАР

1. Таяуда жарияланған ҚР Білім және ғылым министрлігінің мектеп формасына қойылатын талаптары қоғамдық пікірге біршама қозғау салды. Бұл қажеттілік неден туындады?.....5
2. Кейбір азаматтар мектепте хижабқа жол берілмеуін Конституцияға қайшылық ретінде бағалайды. Оған қандай жауап айтуға болады?....6
3. «Мектеп формасын жергілікті білім беру ұйымдары айқындайды» деген талапты негізге алып, хиджаб киюге жергілікті мектеп басшылығы рұқсат беруге тиіс деп санайтындар бар. Ол қаншалықты дұрыс?.....7
4. Оқу жылы басталған кезеңде жекелеген ата-аналар тарапынан қыз балаларға хиджаб кигізу мәселесі туындайды. Мұндайда ата-анаға қатысты ақпараттық-түсіндіру жұмыстарында қандай мәселелерді негізге алуға болады?.....8
5. Хижаб кию мұсылмандықтың тікелей көрінісі болып санала ма? Неге бұл мәселені кейбір тұлғалар осы мағынада көтеруге тырысады?.....9
6. Мектеп жасындағы қыздардың хижаб киюі оның сыныптастарына, өзіне қалай әсер етеді?.....9

СОДЕРЖАНИЕ

ВОПРОСЫ И ОТВЕТЫ ПО РЕЛИГИОЗНОЙ АТТРИБУТИКИ В ШКОЛЬНОЙ ФОРМЕ

1. Недавно утвержденные Министерством образования и науки РК требования к школьной форме вызвали определенный резонанс в общественном мнении. Чем была вызвана такая необходимость.....11
2. Некоторые граждане расценивают запрет на ношение хиджаба в школе как противоречие Конституции. Насколько это обоснованно?12
3. Некоторые люди, руководствуясь нормой Требования, которая гласит, что «школьную форму определяют местные учебные заведения», считают, что руководство местных школ вправе разрешить ношение хиджаба. Насколько это верно?13
4. В период наступления учебного года некоторые родители поднимают вопрос ношения хиджаба ученицами общеобразовательных школ. Какими установками можно руководствоваться в информационно-разъяснительной работе с родителями?14
5. Считается ли хиджаб прямым проявлением мусульманства? Почему некоторые личности пытаются рассматривать данный вопрос в таком значении?14
6. Какое число желающих носить хиджаб среди девочек школьного возраста? Проводились ли такие исследования?15

МЕКТЕП ФОРМАСЫНДАҒЫ ДІНИ АТРИБУТИКАҒА ҚАТЫСТЫ СҰРАҚ-ЖАУАПТАР

1. Таяуда жарияланған ҚР Білім және ғылым министрлігінің мектеп формасына қойылатын талаптары қоғамдық пікірге біршама қозғау салды. Бұл қажеттілік неден туындады?

Соңғы бірнеше жылдар ішінде жаңа оқу жылының басталуымен орта білім беру ұйымы оқушылардың діни атрибутикаларын (хиджаб және т.б.) киіп жүру мәселесімен бетпе-бет келуде.

Бірыңғай мектеп формасын сақтау туралы ұсыныстардың бұрында болғандығын атап өткен жөн.

Республика мектептерінің Жарғысында белгілі бір діннің талабы бойынша киім киюге жол бермеу туралы жазылған. Ереже бойынша мұндай талаптар барлық мектептерде сақталды. Осы мәселелерге қатысты оқушылар және олардың ата-аналарымен түсіндіру жұмыстары тұрақты жүргізілді.

Сонымен бірге, ҚР «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Заңының 3 бабы 7-тармағына сәйкес **ешкімнің де өз діни нанымдары себептері бойынша Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарында көзделген міндеттерін атқарудан бас тартуға құқығы жоқ.**

Аталған Заңға сәйкес **Қазақстан Республикасындағы білім беру және тәрбиелеу жүйесі** (рухани (діни) білім беру ұйымдарын қоспағанда) дін мен діни бірлестіктерден бөлінген және зайырлы сипатта болады. Бұл зайырлы мектептерде кез-келген діннің тікелей немесе жанама насихаттауға жол бермейтіндігін білдіреді.

ҚР «Білім туралы» Заңымен, **ата-аналар немесе басқа да заңды өкілдер білім беру ұйымдарының жарғысында бекітілген ережелерді орындауға міндеттілігі** айқындалған.

Білім және ғылым министрлігі осы ережелерді нақты айқындау мақсатында оларды бір құжатқа біріктіріп, жүйелендірді. ҚР Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 14 қаңтардағы №26 бұйрығымен бекітілген «Орта білім беру ұйымдарында міндетті мектеп формасына қойылатын талаптары» осылай әзірленді.

Осы бұйрыққа сәйкес **мектеп формасына түрлі діни конфессияларға тән киім элементтерін қосуға болмайды.**

Осы талаптар ұлттық, діни, элеуметтік немесе басқа да негіздер бойынша оқушылардың бөлінуін қоспағанда, орта білім беру ұйымдары тәсілдемелерінің бірлігін қамтамасыз ету және зайырлы сипаттағы білімді сақтауда жауапкершілікті арттыруға бағытталғанын атап өткен жөн.

2. Кейбір азаматтар мектепте хижабқа жол берілмеуін Конституцияға қайшылық ретінде бағалайды. Оған қандай жауап айтуға болады?

Конституцияның 1 бабы 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде орнықтырады, оның ең қымбат қазынасы - адам және адамның өмірі, құқықтары мен бостандықтары.

Конституция негізгі құқықтық принциптерді белгілейді. Ал онда мемлекет алдындағы белгіленген азаматтық құқықтар мен міндеттерді салалық заңдар белгілейді. Сонымен қатар, аталған құқықтар мен міндеттермен байланысты немесе оларды шектейтін қатынастарды салалық заңдар анықтайды.

Қазақстан Республикасындағы барлық заңдар мен нормативтік құқықтық актілерді, соның ішінде ҚР «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Заңы мен «Орта білім беру ұйымдары үшін міндетті мектеп формасына қойылатын талаптар» Конституцияның ережелеріне сәйкес, сонымен бірге халықаралық құқық нормаларын және дін саласындағы жетекші сарапшылардың пікірлерін ескере отырып қабылданған.

ҚР «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» заңы әркімнің ар-ождан бостандығы құқығын растайтынын, әркімнің діни нанымына қарамастан тең құқылы болуына кепілдік беретінін, конфессияаралық келісімнің, діни тағаттылықтың және азаматтардың діни нанымдарын құрметтеудің маңыздылығын танитынын негізге алады.

Конституцияның 14 бабы 2 тармағына сәйкес тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты немесе кез келген өзге жағдаяттар бойынша ешкімді ешқандай кемсітуге болмайды.

Конституцияның 30 бабы 1 тармағына сәйкес елімізде азаматтардың мемлекеттік оқу орындарында тегін орта білім алуына кепілдік беріледі. Орта білім алу міндетті.

Бекітілген киім формасын сақтау туралы талаптар еліміздегі мемлекеттік құрылымның зайырлы қағидатына сәйкес келеді. Заңнама нормалары барлық конфессия өкілдері үшін міндетті, бұл талаптар оқушылардың дін ұстану бостандығы құқығын шектемейді.

ҚР «Баланың құқықтары туралы» заңының 35 бабы 1 тармағына сәйкес мемлекет тек білім беру ұйымдарының шегінен тыс жерлерде баланың ата-анасының діни дүниетанымына негізделген тәрбиеге араласпауға кепілдік береді. Республиканың заңнамасымен балаларды дінге тарту жөніндегі мәжбүрлеу шараларына жол берілмейді.

Қолданыстағы заңнамаға сәйкес мектеп формасын енгізу мәселесі білім беру мекемесінің құзыретіне жатады. Білім

алушылармен және олардың ата-аналарымен қатынастарды, оның ішінде мектеп формасына қатысты мәселелерді реттеу тәртібі білім беру ұйымының Жарғысымен және ішкі тәртібімен реттеледі.

ҚР «Білім туралы» Заңына сәйкес ата-аналар мен өзге де заңды өкілдер білім беру мекемесінің Жарғысымен белгілеген, міндетті мектеп формасына қойылатын талаптарды орындауға, сондай-ақ білім алушылар білім беру ұйымында белгіленген киім формасын сақтауға міндетті.

Сонымен бірге, білім беру ұйымдарында діни киімді киюге қойылған шектеулер білім алушылардың діни наным бостандығы құқықтарына қысым жасауға бағытталмаған, ол тең шамада ерекшеліксіз және діни сенімге қарамастан білім беру процесінің барлық қатысушыларына қолданылады.

Мемлекеттік органдардың және ұйымдардың қызметерін реттейтін шараларды қабылдау азаматтардың дінді ұстану немесе ұстанбау құқықтарын шектемейді. Мемлекеттің зайырлы құрылымы елдің барлық азаматтарының құқықтары мен мүдделерін, діни немесе басқа да әлеуметтік-мәдени айырмашылықтарына қарамастан қорғайды.

3. «Мектеп формасын жергілікті білім беру ұйымдары айқындайды» деген талапты негізге алып, хиджаб киюге жергілікті мектеп басшылығы рұқсат беруге тиіс деп санайтындар бар. Ол қаншалықты дұрыс?

Орта білім беру ұйымдарында міндетті мектеп формасына қойылатын талаптардың 19-тармағына сәйкес **мектеп формасының түсін, үлгісін таңдау және юбканың ұзындығы орта білім беру ұйымдары және қоғамдық кеңеспен айқындалып, жалпымектептік ата-аналар жиналысының хаттамасымен бекітіледі.** Сонымен қатар, 20-тармақта мектеп формасына өзгерістер енгізу қоғамдық кеңестің келісімі бойынша қабылданатындығы айтылған.

Алайда, аталған талаптың 9 – тармағына сәйкес қыз балаларға арналған мектеп формасына – пиджак, жилет, юбка, шалбар, классикалық блузка (*қызқы кезең: трикотажды жилет, сарафан, водолазка*), жатады. Қыз балалар үшін аяқтың тобық ұзындығын жабатын еркін былғары.

Осы тармақта форманың элементі ретінде зайырлы, ұлттық дәстүрлі немесе діни болып табылатынына қарамастан, орамалдың (хиджаб) жоқтығын байқауға болады.

Осыған орай, көрсетілген тармақты жергілікті мектеп басшылығы немесе қоғамдық кеңесі хиджаб киюге рұқсат бере алады деп түсіндіру дұрыс емес. Тап осы жағдайда, қоғамдық кеңес, сондай-ақ оқу орнының ұжымы сол Талаптар шегінде ғана шешім қабылдай алады.

Бұдан бөлек, Талаптардың 13 – тармағында мектеп формасына түрлі діни конфессияларға қатысты киім элементтерін қосуға тыйым салынғанын назардан тыс қалдырмау нақты көрсетілген. Бұл мектепте хиджаб киюге үзілді-кесілді тыйым салынатынын білдіреді.

4. Оқу жылы басталған кезеңде жекелеген ата-аналар тарапынан қыз балаларға хиджаб кигізу мәселесі туындайды. Мұндайда ата-анаға қатысты ақпараттық-түсіндіру жұмыстарында қандай мәселелерді негізге алуға болады?

Аталған мәселе төңірегіндегі әңгімелер мен пікір таластарға қатысты профилактикалық мақсатта ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Дін істері комитеті тарапынан заңнамалық нормаларды түсіндіретін позициялық материалдар дайындалып, ата-аналарамен мектеп формасын киюге қатысты ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу мақсатында пайдалану үшін облыстар мен Астана, Алматы қалаларының әкімдіктеріне жолданды.

Сонымен қатар, діндарлар тарапынан өтініштер мен шағымдардың Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы мен оның филиалдарына да түсіп жатқандығын атап өту қажет.

Осы мақсатта, Діни басқарма тарапынан білім беру мекемелерінде мектеп формасын киюге қатысты ұстанымдары дайындалды.

Мүфтият өзінің ресми мәлімдемесінде еліміздегі қыздар мен әйел адамдарына қазақ халқының әдет-ғұрпын сақтай отырып, қарапайым киініп, қара киімді қолданбау қажеттігін ұсынады. Оқушылардың ата-аналарын қоғамдағы орын алған келеңсіздіктерге қарсы сабырлылық танытып және де білім беру мекемелерінің Жарғыларына мойын сұнып, өз еліміздің заңнамалық талаптарына құрметпен қарауға шақырады. Мүмкіндігіне қарай ата-аналарға мектеп басшылығымен бір мәмлеге келіп, қыз балалардың толыққанды зайырлы білім алуларына ерекше назар аудару қажет.

5. Хиджаб кию мұсылмандықтың тікелей көрінісі болып санала ма? Неге бұл мәселені кейбір тұлғалар осы мағынада көтеруге тырысады?

Ханафи мазхабындағы сунналық ұстанымның исламдағы бар мазхабатр ішіндегі ең байсалдысы болып табылатынын, ұстанушылары қазақстандық мұсылмандар болып саналатын және әйел адамдарға жүздерін жасыруды талап етпейтіндігін атап өту қажет.

Оның негізгі принциптері бойынша ер және әйел адамдардың киімдері қарапайым, олардың діндарлығы мен қайырымдылығын көрсетуі қажет.

Ислам діні саласындағы сарапшылардың пікірі бойынша сенім текқана орамалды тағу немесе шешумен өлшенбейтін материалдық нәрсе болмағандықтан, киім екінші кезектегі мәселе болып саналады.

Өкінішке орай, қазіргі қоғамның кейбір өкілдері діни талаптардың ішкі мәніне емес сыртқы мәніне баса назар аударуда. Бұған қоса өздерінің діни көзқарастарын қуаттай түсулері үшін қасиетті кітаптан толық емес үзінділер келтіріп отырады. Бұл өз кезегінде ислам дінін жаңадан бастаған азаматар үшін адасушылыққа алып келеді.

Атап айтқанда, олар өздерін қызықтыратын мәселелер бойынша дәстүрлі муфтиятқа жүгінбей, тұтастай күмәнді дереккөздерден келген ақпаратқа сүйенеді. Нәтижесінде, бұл ислам дінінің кейбір қағидаларын қате түсінуіне әкеледі.

Ислам ілімі сенушілерді шектен шығып кетуге мәжбүрлемейді. Ол соқыр жолды идеямен білімді де бермейді, ал керісінше сенімге деген саналы, ақылды амалды талап етеді. Адам исламда өзінің дінге, соның ішінде оның сыртқы белгілеріне деген қарым-қатынасын саналы түрде анықтауға құқылы.

6. Мектеп жасындағы қыздардың хиджаб киюі оның сыныптастарына, өзіне қалай әсер етеді?

Мектепте білім алатын оқушылар зайырлы білімді ала отырып, білім арақатынасына, мемлекетке, мәдениетке және халықтардың дәстүрлеріне дүниетанымдық таңдау жасайды. Бұл оқушылардың мектептерде киімді киіп жүруіне, өмір салтын жүргізіп отырғанына сөзсіз ықпал етеді.

Біздің білім берудегі мақсатымыз – бұл тек білім беру ғана емес, сонымен қатар тұлғаға, өнерге, спортқа, интеллектуалдық дамуға араласу секілді барлық мәселелерді толық жүзеге асыру үшін жағдайларды жасау болып табылады. Хиджаб киген мектеп оқушылары немесе орташа білім беру және жоғары оқу орындары студенттерінің көпшілігі қоғамдық өмірге араласпайды, ал білім алуды екінші кезектегі мәселе деп санайтынын іс-жүзінде тәжірибелер көрсетті.

Психологиялық тұрғыдан балалардың дінді толығымен сезіне алмаулары анық. Оларда көбнесе бір идеалға еліктеу ұмтылысы түрткі болады, әдеттегідей бұл идеалдар ата-аналары немесе мода трендіне шалдыққан жастар арасындағы бір топ болуы мүмкін. Мұндайда жастардың белгілі бір тобы басқаларға ұқсамайтын ерекше топ болу үшін өздерін діндар адам ретінде көрсетеді, басқаша айтқанда "өзін көпшілікке қарсы қою" дегенді білдіреді.

Сондықтан, хиджабты таңдаған көптеген қыздар осы аталған жәйттарды елемей, жастардың әдеттегі өмірінің көптеген талаптарынан бас тартып, өзіндік бөлектену, оңашалану жолына түседі. Көтеріліп отырған мәселе сенімді немесе сенбеушілікті таңдау,

сондай-ақ өзін мектептік немесе студенттік ұжымға қарсы-қою туралы болып тұрған жоқ, ал егер ақиқатқа сүйенетін болсақ, қоғамнан білім алып, өзіндік даму жолына түсуге өздерінің құқықтарын толық жүзеге асыру болып отыр. Басқа сөзбен айтатын болсақ, діни наным-сенім және білім алу тұлғаның дамуына қарама-қарсы келмеуі тиіс, ал хиджаб өзіндік бөлектенудің, оңашаланудың құралы болмауы қажет.

Қазақстан Республикасында діндарлардың діни сезімдеріне қатысты кезкелген мәселе, оның ішінде хиджаб кию мәселесі ата-аналар мен мұғалімдердің, сонымен бірге діндар азамттардың тарапынан өзіне шетін және терең ойлы қатынасты талап етеді.

Қазақстан зайырлы және құқықтық мемлекет болып табылады. Діни сенім бостандығы үшін барлық жағдайлар жасалған. Қазақстан Республикасының әрбір азаматы өз діни нанымын ұстануға құқылы. Осы құқықты пайдалану, еліміздің көпконфессионалдылығын ескере отыра пайдалануды білдіреді. Бұдан бөлек, құқықтармен қатар, әрбір азаматтың міндеттері де бар, соның ішінде ең бастысы Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарын сақтау болып табылады.

ВОПРОСЫ И ОТВЕТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕЛИГИОЗНОЙ АТТРИБУТИКИ В ШКОЛЬНОЙ ФОРМЕ

1. Недавно утвержденные Министерством образования и науки Республики Казахстан требования к школьной форме вызвали определенный резонанс в общественном мнении. Чем была вызвана такая необходимость?

В течение последних нескольких лет с началом нового учебного года учреждения среднего образования сталкиваются с проблемой ношения учащимися религиозной атрибутики (хиджабов и др.).

Следует отметить, что рекомендация о соблюдении единой школьной формы существовала и ранее.

В Уставах школ республики было прописано о недопущении ношения одежды, подчеркивающей принадлежность к определенной религии. Как правило, так или иначе это требование в школах соблюдалось. Для этих целей проводилась постоянная разъяснительная работа с родителями и самими учащимися.

При этом в соответствии с пунктом 7 статьи 3 Закона РК «О религиозной деятельности и религиозных объединений» **никто не имеет права по мотивам своих религиозных убеждений отказываться от исполнения обязанностей, предусмотренных Конституцией и законами Республики Казахстан.**

Согласно вышеуказанному Закону **система образования и воспитания в Республике Казахстан отделена от религий и религиозных объединений и носит светский характер** (за исключением духовных (религиозных) организаций образования). Это означает, что **прямая или косвенная пропаганда той или иной религии в светских школах недопустима.**

Законом РК «Об образовании» определено, что **родители и иные законные представители обязаны выполнять правила, определенные уставом организации образования.**

В целях четкого определения данных правил Министерство образования и науки объединило и систематизировало их в один документ. Так, разработаны «Требования к обязательной школьной форме в средних учебных заведениях», утвержденные приказом Министра образования и науки РК от 14 января 2016 года №26.

Согласно данному приказу **включение элементов одежды религиозной принадлежности различных конфессий в школьную форму не допускается.**

Следует отметить, что данные требования направлены на обеспечение единства подходов организаций среднего образования и повышение ответственности в соблюдении светского характера

обучения, исключаящей разделение учащихся по национальному, религиозному, социальному или иному признаку.

2. Некоторые граждане расценивают запрет на ношение хиджаба в школе как противоречие Конституции РК. Насколько это обоснованно?

В соответствии с пунктом 1 статьи 1 Конституции Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек, его жизнь, права и свободы.

Конституция определяет основные правовые принципы. А указанные в ней гражданские права и обязанности перед государством определяют отраслевые законы. Отношения, связанные с указанными правами и обязанностями, или их ограничивающие, также рассматриваются в этих отраслевых законах.

Все законы, нормативные правовые акты Республики Казахстан, в том числе Закон РК «О религиозной деятельности и религиозных объединениях», а также «Требования к обязательной школьной форме в средних учебных заведениях» принимались в соответствии с положениями Конституции, а также с учетом норм международного права и мнений ведущих экспертов в религиозной сфере.

Закон РК «О религиозной деятельности и религиозных объединениях» подтверждает право каждого на свободу совести, гарантирует равноправие каждого независимо от его религиозного убеждения, признает важность межконфессионального согласия, религиозной толерантности и уважения религиозных убеждений граждан.

В соответствии с пунктом 2 статьи 14 Конституции, никто не может подвергаться какой-либо дискриминации по мотивам происхождения, социального, должностного и имущественного положения, пола, расы, национальности, языка, отношения к религии и убеждений.

Согласно пункту 1 статьи 30 Конституции, всем гражданам страны на равных правах гарантируется бесплатное среднее образование в государственных учебных заведениях. Среднее образование обязательно.

Требование о соблюдении установленной формы одежды соответствует светскому, отвечающему равноправию, принципу государственного устройства страны. Эти нормы законодательства являются общими для представителей всех конфессий и этносов, не ограничивают права учащихся на свободу религиозного воззрения.

В соответствии с п. 1 ст. 35 Закона РК «О правах ребенка в Республике Казахстан» государством гарантировано невмешательство в воспитание ребенка, основанное на религиозном

мировоззрении, только за пределами организаций образования. Законодательством республики принудительные меры по привлечению детей к религии запрещены.

Согласно действующему законодательству вопрос о введении школьной формы относится к компетенции образовательного учреждения. Порядок регулирования отношений с обучающимися и их родителями, в том числе касательно школьной формы, регламентируется Уставом и Правилами внутреннего распорядка организации образования.

Законом РК «Об образовании» определено, что родители и иные законные представители обязаны выполнять правила, определенные Уставом организации образования, а обучающиеся соблюдать форму одежды, установленную в учебном заведении.

Одновременно, ограничение на ношение религиозной одежды в организациях образования не направлена на ущемление права обучающихся на свободу вероисповедания, она в равной мере распространяется на всех участников образовательного процесса без исключения и вне зависимости от вероисповедания.

Принятие регулирующих деятельность государственных органов и организаций мер не ограничивает право граждан исповедовать или не исповедовать религию. Светское устройство государства защищает интересы и права всех граждан страны, независимо от религиозных или иных социально-культурных различий.

3. Некоторые люди, руководствуясь нормой Требования, которая гласит, что «школьную форму определяют местные учебные заведения», считают, что руководство местных школ вправе разрешить ношение хиджаба. Насколько это верно?

Согласно пункту 19 Требований к обязательной школьной форме для организаций среднего образования **выбор цвета, фасона школьной формы и длины юбки определяется организацией среднего образования и общественным советом, утверждается протоколом общешкольного родительского собрания.** Также в пункте 20 отмечено, что **введение изменений в школьную форму принимается по согласованию с общественным советом.**

Однако, согласно пункту 9 указанных требований, школьная форма для девочек включает: пиджак, жилет, юбку, брюки, классическую блузу (*зимний период: трикотажный жилет, сарафан, водолазку*). Брюки для девочек свободного кроя, и по длине закрывают щиколотки ног.

Как видно, в данном пункте в качестве элемента формы отсутствует платок (хиджаб), независимо от того, является ли он светским, традиционным национальным или религиозным.

В этой связи, неправильно растолковывать указанные пункты, как возможность разрешения руководством местных школ или общественного совета на ношение хиджаба. В данном случае, общественный совет, а также коллектив учебного заведения может принимать решения лишь в установленных Требованиями пределах.

Кроме того, не стоит упускать из внимания пункт 13 Требований, в котором четко обозначено, что включение элементов одежды религиозной принадлежности различных конфессий в школьную форму не допускается. Это означает категоричный запрет на ношение хиджаба в школе.

4. В период наступления учебного года некоторые родители поднимают вопрос ношения хиджаба ученицами общеобразовательных школ. Какими установками можно руководствоваться в информационно-разъяснительной работе с родителями?

В целях разрешения возникших споров и дискуссий вокруг данного вопроса Комитетом по делам религий Министерства культуры и спорта РК разработаны позиционные материалы с разъяснением норм законодательства, которые направлены в акиматы областей, гг. Астана и Алматы для проведения информационно-разъяснительной работы с родителями учащихся по вопросу ношения школьной формы.

Также необходимо отметить, что обращения и жалобы со стороны верующих поступают и в адрес Духовного управления мусульман Казахстана и его филиалов в регионах.

В этой связи, Духовным управлением подготовлена позиция о ношении школьной формы в учреждениях образования.

В своей официальной позиции духовенство рекомендует девушкам и женщинам страны одеваться сдержанно, соблюдая обычаи и традиции казахского народа, не используя при этом одежду черного цвета. Призывает родителей учащихся проявить спокойствие по отношению возникающих общественных разногласий и соблюдать нормы Уставов образовательных школ, с уважением относиться к требованиям законодательства собственной страны. По возможности советуют родителям находить компромисс с руководителями школ и обратить особое внимание на получение девочками полноценного светского образования.

5. Считается ли хиджаб прямым проявлением мусульманства? Почему некоторые личности пытаются рассматривать данный вопрос в таком значении?

Необходимо отметить, что суннизм ханафитского мазхаба является одной из самых умеренных из существующих мазхабов

ислама, приверженцами которого являются казахстанские мусульмане, и не требующих от женщины закрывать свое лицо.

Согласно его принципам одежда, как женская так и мужская, должна быть скромной, подчеркивающей их благочестивость и добродетельность.

По мнению экспертов одежда в исламе является второстепенным показателем, поскольку вера не материальный предмет и не измеряется только ношением или снятием платка.

К сожалению, некоторые люди все более акцентируют внимание на внешние признаки религиозной принадлежности, чем на внутренние. При этом для подтверждения своих религиозных воззрений приводят неполные отрывки из священных книг. Что, в свою очередь, вводит в заблуждение граждан, только вступивших на путь ислама.

В частности, они по интересующим их вопросам не обращаются к традиционному духовенству, а целиком опираются на информацию, полученную из недостоверных источников. В результате это приводит к неправильной интерпретации некоторых канонов ислама, хотя предписанное на самом деле более лояльно.

Вероучение ислама не принуждает верующих идти на крайности. Оно не учит слепому следованию идеалам, а требует благоразумного подхода к вере. Человек в исламе имеет право осознанно определить свое отношение к религии, в т.ч. к внешним ее атрибутам.

6. Как влияет ношение хиджаба школьницами на одноклассников, на них самих?

Учащиеся школ, выбирая светскую систему образования, делают и мировоззренческий выбор, который проявляется в отношении к учебе, к государству, к культуре и традициям народа. Неизбежно это влияет и на то, как одеты ученики, какой образ жизни они ведут.

Цель нашей системы образования – это не только учеба, но и создание условий для полноценной реализации всех запросов личности, приобщение их к искусству, спорту, интеллектуальное развитие. Практика показывает, что многие девушки-школьницы, надевшие хиджаб, не участвуют в общественной жизни, а учебу считают лишь второстепенным делом.

Понятно, что психологически дети в религии находятся не совсем осознанно. Чаще всего ими движет стремление подражать идеалу, как правило, это родители, либо часть молодежи подвержена модным трендам. Определенная группа молодежи может позиционировать себя религиозным человеком из стремления показать себя особенным, не похожим на других, делается так называемый «вызов большинству».

Таким образом, выбирая хиджаб, многие молодые девушки, даже не осознавая того, встают на путь самоизоляции, отказа от

многих сторон обычной жизни молодежи. Необходимо понимать, что речь идет не о выборе между верой и неверием, на самом деле речь идет о полноценной реализации своего права на образование и развитие или самоизоляции, уходе от общества и противопоставлении себя школьному или студенческому коллективу. Однозначно, что религиозные убеждения не должны быть препятствием на пути учебы и развития личности, а хиджаб не должен быть инструментом самоизоляции.

Как и всякая проблема, затрагивающая религиозные чувства верующих, вопрос ношения хиджаба в РК требует к себе деликатного и вдумчивого отношения как со стороны родителей и учителей, так и со стороны самих верующих.

Казахстан является светским и правовым государством. Созданы все условия для свободы вероисповедания. Каждый гражданин Республики Казахстан имеет право придерживаться своей веры. Использование данного права подразумевает его использование в соответствии с многоконфессиональностью республики. В то же время, помимо прав, каждый гражданин имеет обязанности, в числе которых самым главным является соблюдение Конституции и законов Республики Казахстан.

**МЕКТЕП ФОРМАСЫНДАҒЫ ДІНИ АТРИБУТИКАҒА ҚАТЫСТЫ
СҰРАҚ-ЖАУАПТАР**

**ВОПРОСЫ И ОТВЕТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕЛИГИОЗНОЙ
АТРИБУТИКЕ В ШКОЛЬНОЙ ФОРМЕ**
